

Πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον τομέα των συντάξεων- Το Πανευρωπαϊκό Ατομικό Συνταξιοδοτικό Προϊόν (Pan-European Private Pension Product – PEPP)

Αθήνα, 2/7/2018

Μια πραγματική επανάσταση στον τομέα των συντάξεων και μάλιστα πανευρωπαϊκά προετοιμάζεται μεθοδικά από την Ευρωπαϊκή Ένωση και αναμένεται να λάβει τη μορφή Κανονισμού που θα εφαρμοστεί υποχρεωτικά σε όλα τα κράτη μέλη μέσα στο 2019. Στον τομέα των συντάξεων, η ΕΕ εξέδωσε τα τελευταία χρόνια τις ακόλουθες βασικές νομοθετικές πράξεις:

1) την Οδηγία 98/49/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1998, σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης των μισθωτών και των μη μισθωτών που μετακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 209 της 25.7.1998, σ. 46).

2) την Οδηγία 2014/50/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Απριλίου 2014, σχετικά με τις ελάχιστες προϋποθέσεις για την προαγωγή της κινητικότητας των εργαζομένων μεταξύ των κρατών μελών με τη βελτίωση της απόκτησης και της διατήρησης δικαιωμάτων συμπληρωματικής συνταξιοδότησης (ΕΕ L 128 της 30.4.2014, σ. 1).

3) την Οδηγία (ΕΕ) 2016/2341/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 14ης Δεκεμβρίου 2016, για τις δραστηριότητες και την εποπτεία των ιδρυμάτων επαγγελματικών συνταξιοδοτικών παροχών (ΙΕΣΠ) (ΕΕ L 354 της 23.12.2016, σ. 37), η οποία ενισχύει τη διακυβέρνηση, τη δημοσιοποίηση πληροφοριών και τις διασυνοριακές απαιτήσεις για τα ταμεία επαγγελματικής συνταξιοδότησης.

Στα μη νομοθετικά μέτρα τα οποία έλαβε η Επιτροπή στον τομέα των συντάξεων συγκαταλέγονται επίσης το σχέδιο «Track and trace your pension in Europe» (<http://ttype.eu/>), το οποίο προτείνει τη δημιουργία ευρωπαϊκής υπηρεσίας παρακολούθησης που θα συνδράμει τους πολίτες στην παρακολούθηση των πληροφοριών σχετικά με τα συνταξιοδοτικά δικαιώματά τους στα κράτη μέλη, καθώς και το σχέδιο RESAVER (<http://www.resaver.eu/>). Το σχέδιο RESAVER είναι ένα ειδικό κλαδικό ταμείο επαγγελματικής συνταξιοδότησης το οποίο σχεδιάστηκε με στόχο να διευκολύνει το ερευνητικό προσωπικό να προστατεύσει τα συνταξιοδοτικά δικαιώματά του κατά τις μετακινήσεις του μεταξύ ερευνητικών ιδρυμάτων σε διάφορες χώρες της ΕΕ. Περιλαμβάνει επίσης ατομική συνταξιοδοτική επιλογή.

Πέρα των ανωτέρω και παραλλήλως με αυτά, τα οποία και αφορούν την επαγγελματική ασφάλιση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, σε μια προσπάθεια να ενισχύσει την ιδιωτική ασφαλιστική αποταμίευση, εισηγείται τη δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού ασφαλιστικού προϊόντος (Pan European Personal Pensions - PEPP) για την ενίσχυση της ατομικής αποταμίευσης με βάση ενιαίους κανόνες. Η πρόταση έχει ως στόχο την αύξηση της χρήσης των ατομικών συντάξεων στην ΕΕ. Συνάδει με την πολιτική της ΕΕ για ενθάρρυνση της συμπληρωματικής συνταξιοδοτικής αποταμίευσης, όπως καθορίστηκε στη λευκή βίβλο για τις συντάξεις του 2012¹. Στο ίδιο πνεύμα, η έκθεση του 2015 για την επάρκεια των συντάξεων κατέληξε στο συμπέρασμα ότι τα αυξημένα δικαιώματα από συμπληρωματική (δηλαδή επαγγελματική και ατομική) συνταξιοδοτική αποταμίευση θα μπορούσαν, σε συνδυασμό με άλλα μέτρα, να περιορίσουν τις επιπτώσεις των χαμηλότερων συντάξεων που χορηγούνται από τα δημόσια συστήματα σε ορισμένα κράτη μέλη. Η ετήσια

¹ Λευκή βίβλος με τίτλο *Ατζέντα για επαρκείς, ασφαλείς και βιώσιμες συντάξεις*, COM(2012) 55 τελικό, 16 Φεβρουαρίου 2012.

έρευνα ανάπτυξης του 2017 αναφέρει ότι η μεγάλη κάλυψη (δηλ. η ευρεία διαθεσιμότητα και η αυξημένη χρήση) των συμπληρωματικών συντάξεων θα μπορούσε να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην παροχή συνταξιοδοτικού εισοδήματος, ιδίως στις περιπτώσεις όπου οι δημόσιες συντάξεις μπορεί να είναι ανεπαρκείς, και πρέπει να προωθηθεί με τα κατάλληλα μέσα, αναλόγως του εθνικού πλαισίου.

Περαιτέρω καθίσταται σαφές ότι η σύνταξη αποτελεί βασική προϋπόθεση για μια αξιοπρεπή διαβίωση στην τρίτη ηλικία. Επίσης αναντίρρητα η σταθερότητα στα συνταξιοδοτικά συστήματα σε συνδυασμό με τα υγιή δημοσιονομικά συστήματα, οδηγούν σε γενικότερη οικονομική και συνακόλουθα κοινωνική σταθερότητα στην Ε.Ε., καθόσον υπάρχει και άμεση σχέση στην κρατική συνταξιοδοτική δαπάνη και στα δημόσια οικονομικά. Οι ίδιες οι ατομικές αποταμιεύσεις για λόγους κοινωνικής ασφάλισης συνεισφέρουν στη σταθερότητα των Ευρωπαϊκών Κεφαλαιαγορών και άρα στην ίδια την Ευρωπαϊκή Οικονομία.

Σήμερα, η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς για τις ατομικές συντάξεις συναντά εμπόδια λόγω του μεγάλου κατακερματισμού μεταξύ των εθνικών αγορών και της περιορισμένης δυνατότητας μεταφοράς των ατομικών συνταξιοδοτικών προϊόντων. Οι Ευρωπαϊκές συνταξιοδοτικές αγορές είναι κατακερματισμένες και σημαντικά διαφοροποιημένες. Αυτό μπορεί να δημιουργεί δυσκολίες στην άσκηση των βασικών ελευθεριών των πολιτών της Ένωσης. Μπορεί, π.χ., να μην έχουν τη δυνατότητα να δεχθούν μια θέση εργασίας ή να συνταξιοδοτηθούν σε άλλο κράτος μέλος. Επίσης, η δυνατότητα των παρόχων να ασκούν την ελευθερία εγκατάστασης και την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών περιορίζεται λόγω της μη τυποποίησης των υπαρχόντων ατομικών συνταξιοδοτικών προϊόντων. Περαιτέρω, εξαιτίας και αυτού του κατακερματισμού, και τα αποτελέσματα ενός PEPP μπορεί να αποβούν αρκετά διαφοροποιημένα: σε χώρες με χαμηλή ασφαλιστική κάλυψη του πληθυσμού το προϊόν μπορεί να δώσει ικανοποιητική εναλλακτική, σε χώρες με υψηλή κάλυψη απλά να διευρύνει τις επιλογές του ατόμου.

Περά τον κατακερματισμό αυτό, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν σε Ευρωπαϊκό επίπεδο οι εσωτερικές συνταξιοδοτικές αγορές είναι λίγο έως πολύ κοινές: Το δημογραφικό που λόγω της γήρανσης του πληθυσμού και της ανατροπής της αναλογίας εργαζομένων-συνταξιούχων, εξελίσσεται σε μείζον πρόβλημα για την βιωσιμότητα των ασφαλιστικών συστημάτων, επαγγελματικές καριέρες με εναλλαγές επαγγελμάτων και εξειδίκευσης, ασφαλιστικά συστήματα που εμφανίζονται ως μη επαρκή για ομάδες πληθυσμού όπως γυναίκες, νέοι, αυταπασχολούμενοι, επίσης δεν καλύπτουν την κινητικότητα των εργαζομένων, την μετανάστευση κτλ. Παρόλο που έχουν γίνει αλλαγές στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, θεωρείται ότι δεν αντιμετωπίζονται ικανοποιητικά όλες οι προκλήσεις, ενώ είναι εμφανές ότι η κατάσταση αυτή δεν μπορεί να συνεχισθεί.

Πρώτη βέβαια προτεραιότητα παραμένει η ενδυνάμωση του πρώτου πυλώνα της κοινωνικής ασφάλισης (δημόσια κοινωνική ασφάλιση). Ωστόσο θεωρείται ότι η συμμετοχή του πρώτου πυλώνα στο συνολικό ποσοστό αναπλήρωσης θα μειωθεί, εξαιτίας και των άνω προβλημάτων. Τμήμα αυτής της μείωσης θα υποκατασταθεί από τον δεύτερο πυλώνα (επαγγελματικά ταμεία), εντούτοις και ο τρίτος (ιδιωτική ασφάλιση) μπορεί να συμβάλει ικανοποιητικά στην ενίσχυση του συνταξιοδοτικού εισοδήματος. Επομένως η μεγαλύτερη πρόκληση θα είναι τα χαρακτηριστικά του PEPP, το οποίο είναι αναγκαίο να ικανοποιεί μια σειρά κριτηρίων: Να είναι ασφαλές προϊόν, αξιόπιστο, φιλικό προς τους πολίτες, με δυνατότητα μεταφοράς στα κράτη-μέλη. Πρέπει να δίνει εναλλακτικές από τα άτομα που δεν έχουν γνώσεις χρηματοοικονομικών μέχρι αυτούς που το βλέπουν ως ένα καλό χρηματοοικονομικό προϊόν. Πρέπει να είναι ελκυστικό στις εταιρείες-παρόχους. Επιπλέον πρέπει να επιτευχθεί ο μέγιστος βαθμός εναρμόνισης στις ασφαλιστικές

αγορές των κρατών-μελών. Ωστόσο η εναρμόνιση θα δημιουργήσει δυσκολίες ώστε να μπορέσουν να το ενσωματώσουν στα υπάρχοντα συστήματά τους τα κράτη-μέλη.

Η πρόταση δηλαδή, για τη δημιουργία ενός ασφαλιστικού προϊόντος με ευρωπαϊκό διαβατήριο, τα δικαιώματα του οποίου κάθε Ευρωπαίος πολίτης θα μπορεί να τα μεταφέρει σε οποιοδήποτε κράτος-μέλος, πρέπει να έχει τη μορφή Κανονισμού, λόγω και της μέγιστης εναρμόνισης που επιτυγχάνεται με αυτό τον τρόπο, και μάλιστα αναμένεται να τεθεί σε άμεση ισχύ –σε είκοσι ημέρες– αμέσως μετά την έγκρισή του από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο χωρίς, δηλαδή να μεσολαβήσει μεταβατική περίοδος και διαδικασία ενσωμάτωσης από τα εθνικά κοινοβούλια. Η νομική βάση για την παρούσα πρόταση είναι το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), το οποίο επιτρέπει τη θέσπιση μέτρων προσέγγισης των εθνικών διατάξεων που στοχεύουν στην εγκαθίδρυση και λειτουργία της εσωτερικής αγοράς. Το άρθρο 114 ΣΛΕΕ προβλέπει την έκδοση πράξεων υπό μορφή κανονισμού ή οδηγίας. Στην προκειμένη περίπτωση λοιπόν, επελέγη ο κανονισμός διότι είναι άμεσα εφαρμοστέος σε όλα τα κράτη μέλη, θα συμβάλει στην ταχύτερη αξιοποίηση του PEPP και θα βοηθήσει να αντιμετωπιστεί πιο άμεσα η ανάγκη για αύξηση της συνταξιοδοτικής αποταμίευσης και των συναφών επενδύσεων στο πλαίσιο της Ένωσης Κεφαλαιαγορών. Επιπλέον, επειδή η πρόταση θα εναρμονίσει τα βασικά χαρακτηριστικά του PEPP, τα χαρακτηριστικά αυτά δεν θα απαιτείται να υπόκεινται σε επιμέρους εθνικούς κανόνες και, συνεπώς, ο κανονισμός ενδείκνυται περισσότερο από την οδηγία στην προκειμένη περίπτωση. Ωστόσο, τα χαρακτηριστικά που δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της πρότασης (π.χ. οι προϋποθέσεις για τη φάση συσσώρευσης) θα υπόκεινται φυσικά στους εθνικούς κανόνες.

Ήδη στις 29/6/2017 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε σχέδιο Κανονισμού για ένα Πανευρωπαϊκό Προσωπικό Συνταξιοδοτικό Πρόγραμμα (PEPP) και το απέστειλε στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ενώ στις 8/1/2018 δημοσιεύτηκε η εισήγηση προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Η εισήγηση τάσσεται υπέρ τόσο του να προχωρήσει η δημιουργία ενός PEPP, αλλά και να υιοθετηθεί και ως Κανονισμός.

Η πρόταση αυτή, συνάδει με την πολιτική της ΕΕ για ενίσχυση της προστασίας του καταναλωτή, ιδίως με την ανάπτυξη μιας ασφαλούς βασικής επενδυτικής επιλογής, η οποία θα προϋποθέτει πλήρη διαφάνεια για τους αποταμιευτές του PEPP, ιδίως όσον αφορά τα έξοδα, και θα επιτρέπει στους αποταμιευτές να αλλάξουν πάροχο θεσπίζοντας ανώτατο όριο για τα έξοδα αλλαγής λογαριασμού. Το PEPP, σύμφωνα με την ανακοίνωση της Ε.Ε., θα επιτρέψει στους καταναλωτές να συμπληρώνουν εκουσίως τις αποταμιεύσεις τους ενόψει της συνταξιοδότησής τους και να τυγχάνουν παράλληλα ισχυρής προστασίας ως καταναλωτές. Στο πλαίσιο αυτό, θα έχουν το δικαίωμα να αλλάζουν πάροχο κάθε πέντε έτη –τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό– με ανώτατο όριο κόστους, ενώ ελεύθερη θα είναι και η μεταφορά τους μεταξύ κρατών-μελών, προκειμένου οι αποταμιευτές PEPP να είναι σε θέση να συνεχίσουν την ασφάλισή τους στο πρόγραμμα, ακόμα και όταν μετακινούνται σε άλλο κράτος-μέλος. Η τελευταία δυνατότητα μεταφοράς του προϊόντος από το ένα κράτος-μέλος στο άλλο κρίνεται απαραίτητη, καθώς διαφορετικά δεν θα είναι ένα πραγματικά πανευρωπαϊκό προϊόν.

Βέβαια αναγνωρίζονται οι δυσκολίες του εγχειρήματος αυτού, κυρίως για τις μικρότερες εταιρείες-παρόχους, οι οποίες θα πρέπει να είναι σε θέση να εξασφαλίσουν τα εχέγγυα παροχής και διάθεσης του PEPP. Η Ε.Ε. προτείνει 6 διαφορετικούς τύπους παρόχων (πιστωτικά ιδρύματα, ασφαλιστικές εταιρείες κτλ), στους οποίους περιλαμβάνει και τα επαγγελματικά ταμεία (γενικά τους παρόχους του 2ου πυλώνα), δημιουργώντας τις αναγκαίες συνθήκες περαιτέρω ανάπτυξης της επαγγελματικής ασφάλισης. Οι αποταμιευτές θα έχουν περισσότερες δυνατότητες επιλογής από ένα ευρύ φάσμα παρόχων PEPP, οι οποίοι θα πρέπει να λαμβάνουν την έγκριση της Ευρωπαϊκής

Αρχής Ασφαλίσεων και Επαγγελματικών Συντάξεων. Οι μελλοντικοί συνταξιούχοι θα επωφεληθούν με τον τρόπο αυτόν από το μεγαλύτερο ανταγωνισμό, αλλά και από τις αυστηρές απαιτήσεις παροχής πληροφοριών και τους αυστηρούς κανόνες διανομής, που θα περιλαμβάνει και το Διαδίκτυο.

Η πρόταση θα δημιουργήσει ένα εν πολλοίς τυποποιημένο πανευρωπαϊκό προϊόν, διαθέσιμο σε όλα τα κράτη μέλη, το οποίο θα επιτρέψει στους καταναλωτές να επωφεληθούν πλήρως της εσωτερικής αγοράς παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να μεταφέρουν τα συνταξιοδοτικά δικαιώματά τους στο εξωτερικό και προσφέροντάς τους μεγαλύτερη επιλογή παρόχων, συμπεριλαμβανομένων και άλλων χωρών της ΕΕ. Η πρόταση εναρμονίζει τα βασικά χαρακτηριστικά του ΡΕΡΡ: χορήγηση άδειας, διανομή (συμπεριλαμβανομένης της παροχής πληροφοριών και συμβουλών), επενδυτική πολιτική, αλλαγή παρόχου και διασυννοιακή παροχή και δυνατότητα μεταφοράς. Η πρόταση συμπληρώνεται από σύσταση σχετικά με τη φορολογική μεταχείριση των ατομικών συνταξιοδοτικών προϊόντων, συμπεριλαμβανομένου ενός πανευρωπαϊκού ατομικού συνταξιοδοτικού προϊόντος². Η τελευταία έχει ως στόχο να αποφευχθεί ο αποκλεισμός των ΡΕΡΡ σε ορισμένα κράτη μέλη από το πεδίο εφαρμογής των εθνικών φορολογικών κινήτρων, στην περίπτωση που τα βασικά χαρακτηριστικά του προϊόντος δεν πληρούν όλα τα εθνικά κριτήρια για τις φορολογικές απαλλαγές. Ως εκ τούτου επιβάλλεται οι χώρες να αντιμετωπίζουν φορολογικά το ΡΕΡΡ, τουλάχιστον όπως τα εσωτερικά ασφαλιστικά προϊόντα, ενώ θα υπάρχει και ειδική πρόβλεψη για τους εργαζόμενους, που μετακινούνται, για να αντιμετωπιστούν προβλήματα φοροδιαφυγής ή φοροαποφυγής.

Επιπλέον θα πρέπει να εξασφαλιστεί ότι το προϊόν θα είναι και ελκυστικό, αλλά θα προσφέρει και ασφάλεια, με προστασία του κεφαλαίου. Ειδικότερα συζητούνται διάφορα σενάρια ως προς το μείγμα κινδύνου και την προστασία του κεφαλαίου, με την Επιτροπή να προτείνει μέχρι 5 σενάρια κινδύνου και ένα σενάριο ως βασική επιλογή (default). Στη εισήγηση προς το Κοινοβούλιο προωθείται η ιδέα της ύπαρξης της βασικής επιλογής, καθώς θεωρείται ότι θα είναι προς το συμφέρον των καταναλωτών, κυρίως όσων δεν έχουν εξειδικευμένες γνώσεις και εφόσον πάρουν ένα προϊόν χωρίς να συμβουλευτούν ειδικούς. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία του καταναλωτή, ιδιαίτερα όσων δεν έχουν εξειδικευμένες γνώσεις, στη διάχυση πληροφορίας με ηλεκτρονικό τρόπο και στο να κρατηθεί το κόστος του ΡΕΡΡ όσο το δυνατόν πιο χαμηλά. Η προοπτική να προστατεύεται πλήρως το κεφάλαιο, μπορεί να αποδειχθεί ακριβή, ενώ κάποιοι πάροχοι δεν θα μπορούν να ανταποκριθούν. Η άλλη εναλλακτική είναι μια επενδυτική πολιτική που θα ακολουθεί τον κύκλο ζωής (με επένδυση σε προϊόντα υψηλότερου κύκλου στην αρχή και χαμηλότερου προς το τέλος της καριέρας). Αναφορικά με τις δυνατότητες ρευστοποίησης προτείνεται να καθορίζονται από εθνική νομοθεσία και η Επιτροπή δεν προβαίνει σε σχετικές προτάσεις. Ωστόσο η εισήγηση προς το Κοινοβούλιο αναγνωρίζει την ανάγκη μιας ελάχιστης εναρμόνισης. Άλλη μια βασική προϋπόθεση για την επιτυχία του εγχειρήματος είναι το να τελεί υπό τον έλεγχο και την εποπτεία, τόσο των εθνικών εποπτικών αρχών, αλλά και μιας Ευρωπαϊκής Εποπτικής Αρχής. Τον ρόλο θα αναλάβει η Ευρωπαϊκή Αρχή Ασφαλίσεων και Συντάξεων (ΕΙΟΡΑ), ίσως όμως απαιτηθεί και η δημιουργία ενός ακόμη εποπτικού Συμβουλίου από τα κράτη μέλη.

Ο νέος κανονισμός λοιπόν, για το πανευρωπαϊκό ατομικό συνταξιοδοτικό πρόγραμμα (ΡΕΡΡ) έρχεται από την Ε.Ε., με στόχο αφενός την τόνωση των αποταμιεύσεων και των επενδύσεων, αφετέρου την ενθάρρυνση των Ευρωπαίων πολιτών να προνοήσουν επαρκώς για τη συνταξιοδότησή τους, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις κρίσης των ασφαλιστικών συστημάτων. Η

² C(2017)4393

πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ουσιαστικά καλύπτει την όλο και αυξανόμενη κινητικότητα των πολιτών σε διάφορες χώρες της ΕΕ και την εργασία σε διαφορετικές χώρες, καθώς διασφαλίζει την ισχύ και τη μεταφορά του προγράμματος σε οποιαδήποτε χώρα. Σύμφωνα με μελέτη της ΕΥ η έκδοση θα οδηγήσει στις επενδύσεις στα 2,1 τρισεκ. μέχρι το 2030 από 1,4 τρισεκ. που βρίσκονται περίπου σήμερα. Εκτιμάται ότι 67 εκατ. άτομα στην ΕΕ έχουν εκούσιο, προσωπικό συνταξιοδοτικό πρόγραμμα, από τα 243 εκατ. των ευρωπαίων πολιτών ηλικίας 25 με 39 ετών.

Στην Ελλάδα το συγκεκριμένο πρόγραμμα αναμένεται κατ'αρχάς να δώσει λύσεις στην πλήρη κατάρρευση που έχει υποστεί ο δεύτερος πυλώνας της επικουρικής ασφάλισης, καθιστώντας πλέον τις επικουρικές συντάξεις βοηθήματα των 30 - 100 ευρώ. Ενδεικτική των περιθωρίων ανάπτυξης των ατομικών προγραμμάτων στην Ελλάδα, ως συμπληρωματική λύση στην κύρια σύνταξη, μετά την κατάρρευση των επικουρικών ταμείων, είναι η τεράστια κινητικότητα που παρατηρείται την περίοδο αυτή στην αγορά των ασφαλιστικών εταιρειών, που δραστηριοποιούνται στη χώρα μας. Λογικά, τα νέα δεδομένα θα τα διαχειριστούν νέοι φορείς του κράτους με ιδιωτική προσθήκη ασφαλιστικών εταιριών και τραπεζών (ΣΔΙΤ). Το συγκεκριμένο πρόγραμμα, μαζί με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο των άνω οδηγιών της ΕΕ, σχετικά με την επαγγελματική ασφάλιση, φαίνεται να αποτελεί την πιο ασφαλή διέξοδο στους πολίτες της χώρας μας, για διασφάλιση του συνταξιοδοτικού τους μέλλοντος, ακόμα και με την κατ'επιλογή αντικατάσταση της επικουρικής ασφάλισης και της ασφάλισης για εφάπαξ με το ΡΕΡΡ. Αυτή εξάλλου είναι η ευρωπαϊκή και παγκόσμια τάση, που απαιτεί μετατροπή του υφιστάμενου ελληνικού ασφαλιστικού νομικού πλαισίου, αναφορικά τουλάχιστον για την επικουρική ασφάλιση, αλλά και την αναγκαία πολιτική βούληση για την υλοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων. Η επίπονη διαδικασία αποδέσμευσης από τα πλήρη συνταξιοδοτικά συστήματα ευρείας κάλυψης του πληθυσμού, τα οποία συνοδεύονται και από πολύ υψηλές ασφαλιστικές εισφορές, σε σχέση και με τις καταβαλλόμενες παροχές, έχει ξεκινήσει.